

1 *Hyväksytty edustajiston kokouksessa 26.10.2016.*

2 TYYn Yhdenvertaisuusohjelma 2017–2020

3

4 Sisällysluettelo

5	1. Johdanto	2
6	1.1. Keskeiset käsitteet	3
7	1.2. Lukuohje	4
8	2. TYY	5
9	2.1. TYY työyhteisönä.....	5
10	2.2. Päätöksenteko.....	6
11	2.3 Toiminta.....	8
12	3. Järjestöt ja opiskelijayhteisö.....	11
13	3.1. Järjestöyhteisö	11
14	3.2 Tapahtumat	13
15	3.3. Viestintä.....	14
16	4. Yliopisto ja yhteiskunta.....	16
17	4.1. Yliopisto.....	16
18	4.2. Yhteiskunta	19
19	5. Ohjelman toteutumisen arviointi	21
20	5.1 Tavoitteiden seuranta ja toteutumisen mittarit.....	21
21	5.2. Vuosien 2013-2016 yhdenvertaisuusohjelman toteutuminen	21

22

23

24

25 1. Johdanto

26 Tämä yhdenvertaisuusohjelma on TYYn edustajiston hyväksymä kuvaus ylioppilaskunnan
27 yhdenvertaisuustyön tavoitteista. Ohjelma täydentää ylioppilaskunnan poliittista linjapaperia
28 yhdenvertaisuuskysymysten osalta.

29 TYYn yhdenvertaisuusohjelman tavoitteena ovat yhdenvertainen ja tasa-arvoinen
30 yliopistoyhteisö ja yhteiskunta. Yhdenvertaisuusohjelmaansa toteuttamalla TYY pyrkii siihen,
31 että opiskelijat voivat toteuttaa itseään vailla pelkoa syrjinnästä niin yliopistossa, TYYn
32 järjestöissä kuin arkielämässään yliopistoyhteisön ulkopuolella.

33 TYYn perustehtävä on määritelty ylioppilaskunnan strategiassa. Sen mukaan ”TYY tekee Turun
34 yliopistosta parhaan mahdollisen paikan opiskella, opiskelijoista hyvinvoivia ja opiskeluajasta
35 ikimuistoisen”. Kaikkien perustehtävässä määriteltyjen elementtien toteutumiseksi on
36 ensiarvoisen tärkeää se, että opiskelija tuntee itsensä yhdenvertaiseksi yliopistoyhteisön
37 jäseneksi.

38 Suomen perustuslain mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Lain yhdenvertaisuutta
39 käsittelevässä pykälässä todetaan lisäksi, että ”ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta
40 asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen,
41 terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.” (Perustuslaki 6 §
42 2). Vuoden 2014 lopussa voimaan tullut yhdenvertaisuuslaki kieltää syrjinnän perustuslaissa
43 mainittujen ominaisuuksien lisäksi (sukupuolta lukuunottamatta) seuraavien henkilöön
44 liittyvien syiden perusteella: kansalaisuus, poliittinen toiminta, ammattiyhdistystoiminta,
45 perhesuhteet ja seksuaalinen suuntautuminen. Sukupuolten tasa-arvoa ja sen edistämistä
46 käsitellään erikseen laissa naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta, jossa myös kielletään syrjintä
47 sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella.

48 Yhdenvertaisuuslainsäädäntö velvoittaa sekä yliopistoa että TYYtä. Yliopiston tulee edistää ja
49 arvioida yhdenvertaisuuden toteutumista paitsi työnantajan, myös koulutuksen järjestäjän
50 näkökulmasta. TYYn kohdalla velvoite koskee ennen kaikkea TYYtä työnantajana. Voidaan
51 kuitenkin ajatella, että yliopistolain hengessä ylioppilaskunnan tulisi edistää yhdenvertaisuuden
52 toteutumista myös laajemmin – onhan ylioppilaskunnan tarkoitus ”olla jäsentensä yhdyssiteenä
53 ja edistää heidän yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja henkisiä sekä opiskeluun ja opiskelijan asemaan
54 yhteiskunnassa liittyviä pyrkimyksiä” (Yliopistolaki 46 § 1).

55 Yliopiston ja ylioppilaskunnan lisäksi TYYn järjestöjen toiminnalla suuri merkitys
56 yhdenvertaisuuden toteutumisessa yliopistoyhteisön jokapäiväisessä elämässä. Käsillä olevan
57 ohjelman tarkoitus on siksi paitsi ohjata TYYn toimintaa, myös evästä järjestöjä opiskelijoiden
58 moninaisuuden huomioimisessa. Ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet on jaettu kolmeen osioon:
59 TYYn toimistoa, edustajistoa ja muita elimiä koskevaan osaan, TYYn järjestöjä koskevaan osaan
60 sekä Turun yliopistoa ja yhteiskuntaa käsittelevään osaan. Kunkin tavoitteen kohdalle on myös
61 kirjattu taho, joka tavoitteen edistämisestä ja toimenpiteiden toteuttamisesta on päävastuussa.

62 Loppuviimein yliopistoyhteisön yhdenvertaisuus on jokaisen yhteisön jäsenen vastuulla. On
63 velvollisuutemme kohdella kanssaihmisiiä yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden
64 hengessä.

65

66 1.1. Keskeiset käsitteet

67 **Yhdenvertaisuus** tarkoittaa, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän
68 sukupuolestaan, iästään, alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja
69 vakaumuksestaan, mielipiteestään, poliittisesta tai ammattiyhdistystoiminnastaan,
70 perhesuhteistaan, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai
71 muusta henkilöön liittyvästä syystä (lähde: yhdenvertaisuus.fi). Yhdenvertainen kohtelu
72 tarkoittaa, ettei ketään edellämäinittujen syiden perusteella saa asettaa heikompaan asemaan
73 kuin toisia.

74 **Tasa-arvo** tarkoittaa, että yksilöillä on yhtäläiset yhteiskunnalliset tehtävät, oikeudet ja
75 velvollisuudet sukupuolesta riippumatta, ja jokaisella on mahdollisuus toteuttaa itseään ilman,
76 että hänen toiminnalleen asetetaan esteitä sukupuolen tai sen ilmaisuuden perusteella (lähde: Tasa-
77 arvoasiain neuvottelukunta tane.fi). Tasa-arvon toteutumista seuraa tasa-arvoaltuutettu. Laki
78 naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (nk. tasa-arvolaki) tähtää sukupuoleen ja sen ilmaisuun
79 perustuvan syrjinnän estämiseen ja naisten ja miesten välisen tasa-arvon edistämiseen.

80 **Tasapuolisuussäännön** mukaan toimielimessä tulee olla tasapuolisesti miehiä ja naisia, jollei
81 erityisistä syistä muuta johdu. Säännön tavoitteena on, että sekä naisilla että miehillä tulee olla
82 vähintään 40 % edustus.

83 **Saavutettavuudessa** on kyse jokaisen yhdenvertaisesta mahdollisuudesta osallistua niin, että
84 fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten esteiden aiheuttama kynnys on mahdollisimman pieni.
85 Fyysinen saavutettavuus voi tarkoittaa esimerkiksi helposti luettavia, riittävän suurella fontilla ja
86 kontrastilla tehtyjä tapahtumajulisteita. Psykyinen saavutettavuus voidaan nähdä mielen
87 hyvinvointina ja vallitsevina asenteina. Sosiaalinen saavutettavuus merkitsee esimerkiksi
88 vastaanottavaa ja turvallista ryhmää, jossa ei tarvitse pelätä joutuvansa kiusatuksi tai
89 painostetuksi. Saavutettavuus ja **esteettömyys** ovat samansisältöisiä termejä; esteettömyydestä
90 puhuttaessa viitataan usein fyysiseen ympäristöön, saavutettavuus taas on käsitteenä laajempi.

91 **Yksilöllinen oppija.** Jokainen opiskelija pystyy sisäistämään tietoa, oppimaan taitoja ja
92 opiskelemaan tuloksellisesti, kun hänelle tarjotaan siihen edellytykset. Esimerkiksi lukihäiriö,
93 Aspergerin oireyhtymä, erityisherkyys, kuulo- tai näkövamma voi hankaloittaa oppimista
94 huomattavasti, ellei sitä oteta asianmukaisella tavalla huomioon opetusjärjestelyissä.
95 Yhdenvertaisuuslaissa mainitut syrjintäperusteet (ks. Johdanto) eivät saisi muodostua kellekään
96 oppimisen esteeksi, mikäli edellytykset oppimiseen ovat kohtuullisin toimin turvattavissa.

97

98 1.2. Lukuohje

99 Ohjelman toimenpiteiden toteuttamisesta vastuussa on kaiken kaikkiaan 24 erikseen nimettyä
100 henkilöä tai ihmisjoukkoa. Nämä tahot on eritelty alla. Listan avulla ohjelmaa lukeva TYY-toimija
101 voi täsmähaulla etsiä ne toimenpiteet, joista hän tai hänen edustamansa taho on
102 toteuttamisvastuussa. Listassa mainittujen lisäksi taulukkojen vastuuosiossa on voitu mainita
103 ”kaikki”, jolloin toimenpiteiden toteutumisesta on vastuussa erityisen laaja joukko TYYn
104 toimijoita.

105 <u>TYYn hallitus:</u>	120	135
106	121 <u>TYYn työntekijät:</u>	136 <u>Edustajisto:</u>
107 hallitus	122	137
108 hallituksen	123 häirintäyhdyshenkilöt	138 edustajisto
109 kulttuurivastaava	124 järjestöasiantuntija	139 edustajiston puheenjohtaja
110 hallituksen	125 pääsihteeri	140 edustajistoryhmät
111 kunnallispoliittinen	126 tiedottaja	141
112 vastaava	127	142 <u>Muut tahot:</u>
113 hallituksen	128 <u>TYYn eri sektorit:</u>	143 kansainvälisyssiipi
114 liikuntavastaava	129 järjestösektori	144 saavutettavuustyöryhmä
115 hallituksen puheenjohtaja	130 kansainvälisyyssektori (kv-	145 siivet
116 hallituksen tuutori-	131 sektori)	146 taloustoimikunta
117 vastaava	132 koulutuspoliittinen sektori	147 valintatoimikunta
118 hallituksen	133 sosiaalipoliittinen sektori	
119 yhdenvertaisuusvastaava	134 viestintäsektori	

149 2. TYY

150 TYYllä on yhdenvertaisuusohjelman toteuttamisessa monia rooleja. TYY muun muassa kouluttaa
151 järjestöjä yhdenvertaisuusasioissa ja tarkkailee yhdenvertaisuuden toteutumista yliopistolla.
152 Tämän kohdan tavoitteet ja toimenpiteet koskevat ennen kaikkea TYYtä työnantajana ja
153 työyhteisönä, TYYn hallitusta, työntekijöitä, edustajistoa, siipiä sekä hallituksen ja edustajiston
154 nimittämiä erilaisia toimikuntia ja työryhmiä, kuten valintatoimikuntaa ja
155 saavutettavuustyöryhmää. Ylioppilaskunnan toiminnassa erityistä huomiota on syytä kiinnittää
156 viestinnän yhdenvertaisuuteen ja päätöksenteon avoimuuteen. Yhdenvertaisuus on kuitenkin
157 läpileikkaava teema, jonka edistäminen on osa kaikkea TYYn toimintaa.

158 Kohdan 2. tavoitteet on jaettu edelleen kolmeen kokonaisuuteen: TYY työyhteisönä,
159 päätöksenteko ja toiminta.

160 2.1. TYY työyhteisönä

#	Tavoite	Toimenpiteet	Päävastuu (lisäksi vastuussa)
1.	Jokainen TYYn toimistolla työskentelevä tuntee yhdenvertaisuusohjelman sisällön ja tietää, kuinka edistää sen tavoitteita omassa toiminnassaan.	Järjestetään uudelle hallitukselle vuoden alussa yhdenvertaisuuskoulutus. Koulutetaan toimiston väkeä säännöllisesti yhdenvertaisuusasioissa. Käydään yhdenvertaisuusohjelma vuosittain läpi koko toimiston väen kesken. Hyödynnetään aktiivisesti olemassaolevaa, ulkopuolisten tahojen yhdenvertaisuustyön tueksi laatimaa materiaalia.	Hallituksen yhdenvertaisuusvastaava (hallituksen puheenjohtaja, pääsihteeri)
2.	TYYn toimisto on syrjinnästä, häirinnästä ja rasismista vapaa.	Puututaan syrjintään, häirintään ja rasismiin välittömästi, jos niistä on viitteitä, ottamalla asia puheeksi asianosaisten kanssa. Varmistetaan, että kukin henkilö toimistolla tietää kuinka viedä asiaa eteenpäin, jos kohtaa häirintää, syrjintää tai rasismia.	Pääsihteeri, hallituksen puheenjohtaja.
3.	TYYn tilat ovat saavutettavia ja esteettömiä.	Kiinnitetään huomiota tilojen esteettömyyteen remonttien ja korjausten yhteydessä. Selvitetään TYS:n kanssa,	Pääsihteeri

		voidaanko YO-talo A:n ensimmäiseen kerrokseen asentaa sähköisesti avautuvat ovet. Kartoitetaan TYYn tilojen esteettömyysominaisuudet ja tiedotetaan niistä nettisivuilla.	
4.	TYYssä sukupuolet ovat tasavertaisessa asemassa ja tasaisesti edustettuina.	Pyritään huomioimaan eri sukupuolet ylioppilaskunnan henkilövalinnoissa entistä paremmin. Merkitään kokouspöytäkirjaan peruste, mikäli tasapuolisuussäännöstä poiketaan. Edustajistovaaleissa kannustetaan vaaliliittoja kiinnittämään huomiota oman ehdokasjoukon sukupuolijakaumaan.	Edustajisto, valintatoimikunta, hallitus (pääsihteeri)
5.	Rekrytointitilanteessa henkilön valintaan vaikuttavat pätevyys ja hakukuulutuksessa mainittujen kriteerien täytyminen, eivät asiaankuulumattomat henkilöön liittyvät syyt.	Käytetään lähtökohtaisesti anonymia rekrytointia palkallisten toimien täytössä, kun paikka täytetään avoimella haulla. Laaditaan ohjeistus anonymin rekrytoinnin käytöstä hallopedien, siipien jäsenten ym. toimien täytössä.	Pääsihteeri (hallitus, valintatoimikunta, koulutuspoliittinen sektori)

161

162 2.2. Päätöksenteko

	Tavoite	Toimenpiteet	Päävastuu (lisäksi vastuussa)
1.	Asiakirjojen ja esitysten valmistelu on avointa	Julkaistaan hallituksen ja edustajiston kokousten esityslistat ja julkiset liitetiedostot TYYn nettisivuilla ajoissa ennen kokousta, mikäli ne eivät sisällä henkilötietoja. Tarjotaan jäsenistölle tilaisuuksia osallistua asiakirjojen valmisteluun esimerkiksi kyselyiden ja workshopien muodossa.	Hallituksen puheenjohtaja, pääsihteeri (Järjestöasiantuntija, hallitus)

2.	Edustajiston ja hallituksen kokouskäytännöt ovat tasa-arvoiset ja yhdenvertaiset.	Järjestetään uudelle edustajistolle kauden aluksi yhdenvertaisuuskoulutus iltakoulun yhteydessä. Järjestetään edustajistolle ja hallitukselle sukupuolivaikutusten arviointia päätöksenteossa tukeva koulutus (suvaus-koulutus) Seurataan puheenvuorojen jakautumista eri sukupuolten kesken edustajiston kokouksissa. Hallituksen ja edustajiston pöytäkirjoihin tehdään merkintä ja kirjataan peruste, mikäli tasapuolisuussääntöä ei noudateta.	Hallituksen yhdenvertaisuusvastaava, edustajiston puheenjohtaja, hallituksen puheenjohtaja (pääsihteeri)
3.	TYYn hallitusehdokkaaksi hakeutuminen on kaikille jäsenille helppoa.	Tiedotetaan laajasti mahdollisuudesta hakeutua ehdolle ja kerrotaan TYYn nettisivuilla ehdokasasettelun ja hallitusvalinnan käytännöistä.	Valintatoimikunta, edustajistoryhmät (tiedottaja, puheenjohtaja)
4.	Päätöksentekoon osallistuminen on mahdollista myös niille TYYn jäsenille, jotka eivät osaa suomea.	Järjestetään kansainvälisille edaattoreille tulkkaus suomesta englantiin edustajiston kokouksiin. TYYn toimintaa ohjaavat dokumentit, edustajiston ja hallituksen kokousten esityslistat ja päätösluettelot sekä mahdollisuuksien mukaan kokousliitteet ovat saatavilla myös englanniksi. Viestitään edustajiston kokouksista jo kokouksen aikana myös englanniksi esimerkiksi Facebookin kommenttiketjussa. Linjataan vuosibudjetin teon yhteydessä, mitkä kaikki jatkuvan toiminnan dokumentit halutaan kääntää ja varataan käännöskuluihin sen mukaan varoja budjetista.	Viestintäsektori, pääsihteeri, kv-sektori (hallitus, edustajisto, taloustoimikunta)

163

164 2.3 Toiminta

	Tavoite	Toimenpiteet	Päävastuu (lisäksi vastuussa)
1.	Eri-ikäiset opiskelijat tuntevat itsensä tervetulleiksi yliopistoyhteisöön.	Huomioidaan eri ikäiset opiskelijat tuutorointia suunniteltaessa. Perustetaan varttuneiden opiskelijoiden vertaisryhmä Facebookiin.	Hallituksen tuutorivastaava, saavutettavuustyöryhmä
2.	TYY tarjoaa opiskelijalle riittävät palvelut opiskelupaikkakunnasta riippumatta.	Seurataan ja parannetaan TYYn palveluiden saatavuutta Porissa ja Raumalla.	Pääsihteeri
3.	TYYn viestintä on saavutettavaa ja yhdenvertaista.	Tapahtumien markkinoinnin yhteydessä kiinnitetään huomiota markkinointimateriaalien luettavuuteen, kuten kontrastiin ja värien erottumiseen. Viestitään toiminnasta kattavasti myös englanniksi. TYYn nettisivuja päivitettäessä päivitetään suomenkielinen ja englanninkielinen osio yhtä aikaa. Huomioidaan, ettei viestinnässä käytetä stereotyyppitelevää kieltä esimerkiksi eri oppialoja koskien tai puhuta vakaumuksista loukkaavasti.	Tiedottaja, hallituksen kulttuurivastaava (kaikki)
4.	Opiskelijat hakevat ja saavat apua mielenterveyden ongelmiin varhaisessa vaiheessa. Omasta mielenterveysongelmasta puhuminen ei leimaa puhujaa negatiivisesti.	Vaikutetaan YTHS:n mielenterveyspuolen riittävien resurssien turvaamiseksi. Tiedotetaan YTHS:n, Turun kaupungin ja Turussa, Raumalla ja Porissa toimivien järjestöjen tarjoamista mielenterveyden tukipalveluista. Järjestetään opiskelijoiden mielenterveysongelmia käsittelevä kampanja.	Sosiaalipoliittinen sektori, saavutettavuustyöryhmä

5.	Oman sukupuoli-identiteetin ja seksuaalisen suuntautumisen ilmaiseminen on mahdollista sukupuolesta tai suuntautumisesta riippumatta.	Rohkaistaan keskusteluun seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuudesta. Järjestetään koulutuksia seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuuteen, seksismiin ym. liittyen.	Saavutettavuustyöryhmä, hallituksen yhdenvertaisuusvastaava.
6.	Erilaiset poliittiset suuntaukset näkyvät monipuolisesti vaalien yhteydessä. Kenenkään mielipidettä ei sivuuteta puoluekannan tai poliittiseen toimintaan osallistumisen perusteella.	Kutsutaan vaalitulaisuuksiin myös muita kuin eduskuntapuolueiden edustajia. Järjestetään sisällöltään monipuolisia vaalitulaisuuksia. Ylläpidetään TYYn tapahtumissa ja tilaisuuksissa avointa ja rakentavaa keskustelukulttuuria.	Puheenjohtaja, hallituksen kunnallispoliittinen vastaava
7.	TYYn toiminta on myös niiden jäsenten saavutettavissa, jotka eivät osaa suomea.	Julkaistaan hakukuulutukset TYYn eri toimijaryhmiin, kuten siipiin, aina suomeksi ja englanniksi. Käytetään TYYn toimijaryhmien sisäisessä viestinnässä aina suomen lisäksi englantia, mikäli ryhmään kuuluu henkilöitä, jotka eivät osaa suomea. Huomioidaan kansainväliset opiskelijat TYYn kulttuuritapahtumissa esimerkiksi juontamalla tilaisuudet englanniksi ja suomeksi.	Hallituksen kulttuurivastaava, hallitus siivet (kaikki)
8.	TYYssä vallitsee erilaisia kulttuureja kunnioittava ja avoin ilmapiiri.	Järjestetään toimintaa, jossa suomalaiset ja kansainväliset opiskelijat kohtaavat.	Kansainvälisyssiipi, (kv-sektori)
9.	Perheelliset opiskelijat saavat tukea myös muissa kuin opiskeluun liittyvissä asioissa.	Organisoidaan perheellisille opiskelijoille vertaistoimintaa. Kootaan TYYn sivuille tietoa yliopiston lähellä sijaitsevista hoitopaikoista, leikkipuistoista ym.	Sosiaalipoliittinen sektori
10.	Unican ravintolat ovat saavutettavia ja henkilökunnalla on valmiuksia toimia	Keskustellaan saavutettavuudessa ilmenevistä puutteista Unican henkilökunnan kanssa.	Pääsihteeri (saavutettavuustyöryhmä)

	vammaisopiskelijoiden palvelemiseksi.	Edistetään ravintoloiden saavutettavuuden parantamista remonttien yhteydessä.	
11.	Palautteen antaminen yhdenvertaisuusasioista on mahdollista tehdä anonyymisti	Luodaan TYYn sivuille yhdenvertaisuuden palautelomake, johon huomaamastaan epäkohdasta voi ilmoittaa anonyymisti.	Yhdenvertaisuusvastaava

165

166

167 3. Järjestöt ja opiskelijayhteisö

168 Merkittävä osa opiskelijatoiminnasta ja -kulttuurista tapahtuu järjestöissä, joten järjestöt ovat
169 hyvin keskeisiä toimijoita yhdenvertaisuuden edistämisessä. Tämän osion tavoitteet ja
170 toimenpiteet koskevat sekä TYYn että järjestöjen toimintaa. TYYtä koskevissa kohdissa
171 korostuvat ylioppilaskunnan rooli järjestötoimijoiden kouluttajana ja neuvonta- ja
172 tukipalveluiden tarjoajana. Järjestöjen osalta kiinnitetään huomiota ennen kaikkea tapahtumiin,
173 viestintään, jäsenten yhdenvertaiseen kohteluun järjestössä sekä avoimeen ja syrjimättömään
174 ilmapiiriin. Järjestöjä koskevat tavoitteet ja vastuut ovat ohjeellisia, mutta niitä voidaan
175 hyödyntää toiminta-avustusten myöntöperusteissa.

176 Tärkeimmät TYYn käytettävissä olevat keinot yhdenvertaisuuden edistämiseksi järjestöissä ovat
177 kouluttaminen, ohjelman yhteyteen laadittava yhdenvertaisuusopas ja järjestöjen toiminta-
178 avustushakemusten pisteytys. Kun toimenpiteissä puhutaan järjestöjen ohjeistamisesta,
179 viitataan ennen kaikkea yhdenvertaisuusoppaaseen ja koulutuksiin. Kun puhutaan
180 kannustamisesta, viitataan toiminta-avustushakemusten pisteytyksiin.

181 Kohta kolme on jaettu kolmeen alakohtaan, jotka ovat järjestöyhteisö, tapahtumat, ja viestintä.

182 3.1. Järjestöyhteisö

	Tavoite	Toimenpiteet	Päävastuu (lisäksi vastuussa)
1.	Järjestöt saavat riittävästi tukea yhdenvertaisen toiminnan toteuttamiseen.	Laaditaan TYYn järjestöjen yhdenvertaisuusopas, jossa annetaan neuvoja yhdenvertaisuuden monipuoliseen huomioimiseen, ja toimitetaan opas jokaiselle järjestölle. Järjestetään järjestöpuheenjohtajille, järjestöjen yhdenvertaisuusvastaaville ja häirintäyhdyshenkilöille vuosittain yhdenvertaisuuskoulutus. Huomioidaan yhdenvertaisuusnäkökohdat läpileikkaavasti muissa järjestöjen koulutuksissa.	Sosiaalipoliittinen sektori (järjestösektori)
2.	Järjestöissä vallitsee avoin ilmapiiri ja keskustelukulttuuri.	Ohjeistetaan järjestöjä nimeämään hallituksestaan yhdenvertaisuusvastaava, joka tutustuu TYYn yhdenvertaisuusohjelmaan ja järjestöjen	Hallituksen yhdenvertaisuusvastaava, sosiaalipoliittinen sektori

		yhdenvertaisuusoppaaseen. Tuetaan järjestöjä sisäisten ristiriitatilanteiden käsittelyssä tarjoamalla neuvontaa ja keskusteluapua tarvittaessa. Ohjeistetaan järjestöjä yhdenvertaisuusasioita koskevan palautteen keräämisessä ja käsittelyssä.	
3.	Opiskelijat voivat osallistua järjestötoimintaan henkilökohtaisista ominaisuuksistaan ja terveydentilastaan riippumatta.	Tiedotetaan järjestöjä ADHD:n, ADD:n, autismitietämisen ym. neurologisten poikkeavuuksien vaikutuksista ja huomioimisen tavoista.	Sosiaalipoliittinen sektori, saavutettavuustyöryhmä
4.	Mielenterveyden ongelmista kärsivät saavat tukea opiskelutovereiltaan.	Jaetaan järjestötoimijoille ja muille opiskelijoille materiaalia ja järjestetään koulutus, joissa käsitellään puheeksiottamista ja toimimista tilanteessa, jossa on huolestunut opiskelutoverinsa hyvinvoinnista.	Sosiaalipoliittinen sektori, saavutettavuustyöryhmä
5.	Opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua opiskelijatoimintaan opiskelupaikkakunnasta ja varallisuudesta riippumatta.	Pyritään turvaamaan filiaalijärjestöjen toimintaedellytykset. Kannustetaan järjestöjä järjestämään matalan kynnyksen toimintaa, maksuttomia tapahtumia ja tarjoamaan monipuolisia osallistumisen tapoja.	Järjestösektori (hallitus)
6.	Järjestöt kiinnittävät edunvalvonnassaan huomiota opiskelutilojen esteettömyyteen.	Koulutetaan järjestökopioja huomioimaan edunvalvontatyössään opiskelutilojen esteettömyys ja opetusmenetelmien saavutettavuus.	Koulutuspoliittinen sektori, yhdenvertaisuusvastaava
7.	Järjestöjen tilat ovat saavutettavia.	Neuvotaan järjestöjä tilojensa sosiaalisen ja fyysisen saavutettavuuden parantamisessa.	Sosiaalipoliittinen sektori, järjestösektori

3.2 Tapahtumat

	Tavoite	Toimenpiteet	Päävastuu (lisäksi vastuussa)
1.	Tapahtumissa ei painosteta alkoholin käyttöön.	Ohjeistetaan järjestöjä ottamaan päihitteettömyys huomioon jo tapahtumien suunnitteluvaiheessa Painotetaan, että tarjoiluissa olisi aina oltava tarjolla muutakin kuin vettä alkoholittomana vaihtoehtona. Kannustetaan järjestöjä järjestämään alkoholittomia tapahtumia. Herätetään esimerkiksi koulutusten yhteydessä keskustelua alkoholikulttuurista ja alkoholin käytöstä. Järjestetään järjestötoimijoille Ehkäisevä päihdetyö ry:n Ryyppäämällä ryhmäksi -koulutus.	Järjestösektori, sosiaalipoliittinen sektori
2.	Tapahtumissa ei esiinny kiusaamista, syrjintää, häirintää eikä rasismia.	Ohjeistetaan järjestöjä nimeämään järjestön häirintäyhdyshenkilö, johon häirintää tai syrjintää kokeneet voivat olla yhteydessä. Ohjeistetaan järjestöjä käsittelemään kiusaamis-, syrjintä- ym. tapaukset välittömästi, jos sen kaltaista toimintaa ilmenee tapahtumassa.	Yhdenvertaisuusvastaava, sosiaalipoliittinen sektori
3.	Tapahtumat ovat fyysisesti ja sosiaalisesti saavutettavia.	Ohjeistetaan järjestöjä ottamaan eri saavutettavuusnäkökulmat huomioon tapahtuman suunnittelussa. Ohjeistetaan järjestöjä huomioimaan tapahtumien tarjoiluissa erilaiset ruokavaliot vähintään silloin, kun ne ovat etukäteen tiedossa. Ohjeistetaan järjestöjä kertomaan tapahtumatilojen fyysisestä	Järjestösektori, yhdenvertaisuusvastaava

		saavutettavuudesta jo tapahtumakutsussa.	
4.	Eri ikäisille opiskelijoille on tarjolla mielekästä toimintaa.	Kannustetaan järjestöjä järjestämään monipuolisesti erisisältöisiä tapahtumia.	Järjestösektori
5.	Perheelliset opiskelijat pystyvät osallistumaan järjestöjen toimintaan.	Kannustetaan järjestöjä järjestämään toimintaa monipuolisesti eri kellonaikoina. Kannustetaan järjestöjä järjestämään tapahtumia, joihin lasten mukaan ottaminen on mahdollista.	Sosiaalipoliittinen sektori, järjestösektori
6.	Kansainvälisille opiskelijoille on tarjolla toimintaa myös muissa kuin kansainvälisille opiskelijoille suunnatuissa järjestöissä.	Kannustetaan järjestöjä järjestämään kaksikielisiä (suomi ja englanti) tapahtumia. Kannustetaan järjestöjä huomioimaan kansainväliset opiskelijat suomenkielisissä tapahtumissa esimerkiksi tulkkamalla heille tapahtuman keskeiset asiat. Ohjeistetaan ainejärjestöjä ja kv-tuutoreita pitämään yhteyttä toisiinsa lukukausien alussa kansainvälisten opiskelijoiden tavoittamiseksi.	Järjestösektori, kansainvälisyyssektori (yhdenvertaisuusvastaava)

3.3. Viestintä

	Tavoite	Toimenpiteet	Päävastuu (lisäksi vastuussa)
1.	Järjestöjen viestintä on saavutettavaa ja yhdenvertaista.	Koulutetaan ja ohjeistetaan järjestötoimijoita opiskelijoiden moninaisuuden huomioimisesta viestinnässä. Kiinnitetään huomiota ylenmääräiseen alkoholimyönteisyyteen tapahtumaviestinnässä. Ohjeistetaan järjestötoimijoita viestinnän visuaalisesta	Yhdenvertaisuusvastaava, viestintäsektori (järjestösektori)

		saavutettavuudesta.	
2.	Kaikkien järjestöjen toiminnasta on saatavilla perustiedot myös englanniksi.	Kannustetaan järjestöjä viestimään ajankohtaisista asiostaan englanniksi. Muistutetaan järjestöjä englanninkielisen nettisivuosuuden päivittämisestä vuosittain.	Järjestösektori
3.	Viestinnässä ei puhuta kenestäkään loukkaavasti.	Ohjeistetaan järjestöjä kiinnittämään huomiota sukupuolittuneiden, stereotyyppittelevien ja rasististen kielikuvien käyttöön. Käsitellään järjestöjen viestinnästä tullut palaute tarvittaessa asianosaisten järjestöjen kanssa.	Sosiaalipoliittinen sektori, järjestösektori, häirintäyhdyshenkilöt

185

186

187 4. Yliopisto ja yhteiskunta

188 Opiskelijoiden edunvalvojana TYyllä on velvollisuus tarkkailla ja omilla toimillaan edistää
189 yhdenvertaisuuden toteutumista yliopistossa. Yliopiston tulee kohdella opiskelijoita
190 yhdenvertaisesti, tarjota yhdenvertaiset mahdollisuudet opiskeluun ja huolehtia myös riittävästä
191 opiskelun tukipalveluista. Tämän kohdan tavoitteet toimivat TYylle edunvalvonnan ohjenuorina.
192 Puhuttaessa edistämisestä toimenpiteiden yhteydessä, tarkoitetaan ennen muuta asian
193 edistämistä erilaisissa yliopiston hallinnon, henkilökunnan ja muiden sidosryhmien
194 tapaamisissa.

195 Vuosien 2013-2016 yhdenvertaisuusohjelmassa puhuttiin koulutuksen saavutettavuuden
196 yhteydessä erilaisista oppijoista. Nykyisessä ohjelmassa halutaan välttää ajatusta
197 ”standardiopiskelijasta”, joka kykenee suoriutumaan opiskelusta ilman ”erityisiä järjestelyjä”.
198 Sen sijaan huomiota kiinnitetään siihen, että jokainen oppii on yksilöllisin tavoin. Opiskelija
199 pystyy useimmissa tapauksissa opiskelemaan sujuvasti riippumatta henkilökohtaisista
200 ominaisuuksistaan, kun hänelle suodaan siihen tarpeelliset toimintaedellytykset.

201 Ylioppilaskuntana TYY on myös aktiivinen yhteiskunnallinen toimija, joka osallistuu julkiseen
202 keskusteluun yliopistoyhteisön ulkopuolella. Yhdenvertainen, saavutettava ja syrjimätön
203 yhteiskunta edistää sekä opiskelijoiden että muiden yksilöiden osallisuutta ja yhteiskunnallisia
204 pyrkimyksiä.

205 4.1. Yliopisto

	Tavoite	Toimenpiteet	Päävastuu (lisäksi vastuussa)
1.	Opiskelijat osallistuvat yliopiston yhdenvertaisuustyöhön.	Osallistutaan yliopiston yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman tekemiseen ja vaikutetaan siihen, että suunnitelman tekemiseen osallistetaan opiskelijoita laajasti.	Sosiaalipoliittinen sektori
2.	Koulutus on järjestetty saavutettavasti.	Osallistutaan saavutettavuutta ja yksilöllisiä opiskelujärjestelyjä koskevan ohjeiston laadintaan. Informoidaan opiskelijoita yksilöllisistä opiskelujärjestelyistä TYyn nettisivuilla. Hyödynnetään koulutuspoliittisessa vaikuttamistyössä esim. ESOK-verkoston (Esteetön opiskelu korkea-asteen oppilaitoksissa) tuottamia materiaaleja.	Koulutuspoliittinen sektori, sosiaalipoliittinen sektori

		Edistetään sitä, että yliopiston tietokoneet tukisivat lukulaitteita ja muita esteettömyyden apuohjelmia. Edistetään yksilöllisiä oppijoita hyödyttäviä, joustavia ja monipuolisia opintosuoritusmahdollisuuksia. Edistetään esimerkiksi aistiylherkille soveltuvan häiriöttömän opiskelutilan saamista yliopistolle.	
3.	Yliopisto on saavutettava ja esteetön ympäristö	Edistetään yliopiston kyltityksen muokkaamista saavutettavaksi näkövammaisille ja vieraskielisille Kartoitetaan yhdessä yliopiston kanssa ratkaisuja, joilla yliopistonmäestä saadaan saavutettavampi liikkumisrajoitteisille. Vaikutetaan sukupuolineutraalien wc-tilojen lisäämiseksi. Edistetään yksityisten sukupuolineutraalien pukutilojen saamista CampusSportin tiloihin. Edistetään yliopiston intranetin saavutettavuuden parantamista välittämällä aktiivisesti TYYn tietoon tulevaa, intranetia koskevaa palautetta yliopistolle.	Sosiaalipoliittinen sektori, hallituksen liikuntavastaava
4.	Erilaisista taustoista tuleviin opiskelijoihin suhtaudutaan opetus- ja tuutorointitilanteissa avoimesti.	Korostetaan lukuvuoden alussa johdantoluennolla, että yliopistoelämään kuuluu kanssaihminen kunnioittaminen ja erilaisuuden hyväksyminen. Edistetään sitä, että yliopisto kysyy säännöllisesti opiskelijoilta, ovatko nämä	Sosiaalipoliittinen sektori, puheenjohtaja, hallituksen tuutorivastaava (koulutuspoliittinen sektori)

		kohdanneet opetustilanteissa syrjintää, loukkaavaa puhetta tms. Varmistetaan, että opiskelijoiden ongelmallisiksi kokemat tilanteet tulevat tarvittaessa käsitellyiksi asianosaisen/asianosaiten kanssa.	
5.	Ketään ei kiusata yliopistolla. Kiusaamistapaukset tulevat ilmi ja ne selvitetään asiallisesti.	Varmistetaan, että yliopistolla on helposti saatavilla tietoa siitä, kuinka toimia, jos kohtaa kiusaamista omakohtaisesti tai muiden kohdalla. Käsitellään mahdolliset kiusaamistapaukset tarvittaessa OpintoVartu-mallia ja sovittelua hyödyntäen. Tarjotaan tukea ja ohjausta kiusatuiksi tulleille. Järjestetään korkeakoulukiusaamisen vastainen kampanja.	Sosiaalipoliittinen sektori, saavutettavuustyöryhmä
6.	Mielenterveyden ongelmat eivät muodostu opiskelun esteeksi.	Edistetään riittäviä opintopsykologiresursseja ja matalan kynnyksen opiskelun tuen palveluiden saatavuutta (esim. YTHS:n tarjoama Opiskelijan Kompassi) Edistetään opiskelutaitojen tukemiseen tähtäävän opetuksen sisällyttämistä opintojen alkuun.	Sosiaalipoliittinen sektori (koulutuspoliittinen sektori)
7.	Hiljentyminen ja oman uskonnon harjoittaminen yliopistolla on mahdollista.	Kartoitetaan, onko yliopistolla eri uskonnonharjoittajille sopivaa rauhallista tilaa hiljentymistä varten. Edistetään em. tilan saamista käyttöön, jos sellaista ei ole. Tehdään yhteistyötä oppilaitospappien kanssa.	Sosiaalipoliittinen sektori

8.	Perheen ja opiskelun pystyy vaivattomasti sovittamaan yhteen.	Kannustetaan opetushenkilökuntaa suhtautumaan myönteisesti lasten läsnäoloon opetustilanteissa. Selvitetään ja edistetään lyhytaikaisia lastenhoitomahdollisuuksia luentoaikoina. Edistetään sitä, että opetushenkilökunta tiedottaa kurssikuvauksissa myös mahdollisten kurssiin liittyvien pienryhmien aikatauluista. Vaikutetaan opintotuen huoltajakorotuksen puolesta.	Koulutuspoliittinen sektori, sosiaalipoliittinen sektori
9.	Erilaiset kulttuurit nähdään tiedeyhteisön vahvuutena. Yliopistolla on nollatoleranssi rasismiin.	Kartoitetaan, onko yliopistolla selvät käytännöt mahdollisiin rasimitapauksiin puuttumiseksi sekä henkilökunnan että opiskelijoiden kohdalla.	Sosiaalipoliittinen sektori
10.	Kansainväliset opiskelijat saavat riittävästi tukea suomalaisessa tiedeyhteisössä toimimiseen.	Suunnitellaan kansainvälisten opiskelijoiden tuutorointia yhdessä yliopiston kanssa. Kiinnitetään huomiota englanninkielisen opetuksen laatuun ja määrään eri oppiaineissa. Edistetään riittävän suomen kielen opetuksen tarjoamista kansainvälisille opiskelijoille.	Kv-sektori, hallituksen tuutori-vastaava, koulutuspoliittinen sektori

206

207 4.2. Yhteiskunta

	Tavoite	Toimenpide	Päävastuu (lisäksi vastuussa)
1.	TYY vaikuttaa yhdenvertaisen ja suvaitsevan yhteiskunnan kehitykseen.	Osallistutaan yhdenvertaisuuden edistämiseen tähtääviin kampanjoihin ja tempauksiin, kuten Pride-tapahtumaan tai rasisminvastaiseen toimintaan. Pidetään julkisessa keskustelussa	Yhdenvertaisuusvastaava (hallitus)

		ja lausunnoissa esillä yhdenvertaisuusnäkökulmaa.	
2.	Opiskelija-asumisessa erityisryhmät huomioidaan läpileikkaavasti.	Opiskelija-asumiseen liittyvässä vaikutustyössä painotetaan erityisryhmien huomiointia ja esteettömyyttä. Vaikutetaan TYS:öön ja yliopistoon kohtuullisen asuntomäärän takaamiseksi kansainvälisille opiskelijoille.	Sosiaalipoliittinen sektori (pääsihteeri)
3.	Yhdenvertaisuuden edistäminen on vahva teema SYL:n ja OLL:n linjoissa.	Nostetaan yhdenvertaisuusohjelmasta sopivia kohtia SYL:n ja OLL:n materiaaleja koskeviin TYYn lausuntoihin.	Hallituksen yhdenvertaisuusvastaava, hallitus

208

209

210 5. Ohjelman toteutumisen arviointi

211 5.1 Tavoitteiden seuranta ja toteutumisen mittarit

212 Yhdenvertaisuusohjelman toteutumista seurataan vuosittain. Kattava tarkastelu tavoitteiden
213 toteutumisesta tehdään hallituksen puolivuotiskatsauksen yhteydessä. Päävastuu seurannasta
214 on hallituksen yhdenvertaisuusvastaavalla ja toissijainen vastuu sosiaalipoliittisella
215 asiantuntijalla, jotka arvioivat tavoitteiden toteutumista TYYn muun toimiston avustuksella.
216 Puolivuotiskatsauksen yhteydessä tehtävän arvioinnin lisäksi toimintakertomuksessa on
217 yhdenvertaisuutta käsittelevä osio, jonka laatii hallituksen yhdenvertaisuusvastaava kautensa
218 päätteeksi.

219 Tavoitteiden saavuttamista voidaan arvioida asteikolla **saavutettu - osittain saavutettu - ei vielä**
220 **saavutettu**. Samoin toimenpiteiden toteutuminen arvioidaan asteikolla **toteutunut - osittain**
221 **toteutunut - ei toteutunut**. Lisäksi tavoitteita, joiden yksiselitteistä saavuttamista on vaikea
222 mitata (esimerkiksi ilmapiirin avoimuus) voidaan arvioida asteikolla **hyvä-kohtuullinen-heikko**.
223 Eri vuosina tehtävät arviot toteutumisesta on syytä kirjata yhteen ja samaan dokumenttiin, jotta
224 toteutumisen seuranta on systemaattista. Arviointi toimitetaan myös saavutettavuustyöryhmälle
225 sekä edustajistolle joko hallituksen puolivuotiskatsauksen tai syyskauden ensimmäisen
226 kokouksen yhteydessä.

227 5.2. Vuosien 2013-2016 yhdenvertaisuusohjelman toteutuminen

228 TYYn hallitus ja toimiston asiantuntijat arvioivat päättävän ohjelmakauden tavoitteiden ja
229 toimenpiteiden toteutumista yhteisessä palaverissa 19.9.2016. Ohjelman tavoitteet ja
230 toimenpiteet käytiin läpi kohta kohdalta, ja kunkin toteutumista arvioitiin *toteutunut – osin*
231 *toteutunut – ei toteutunut*. Osan tavoitteista/toimenpiteistä kohdalla toteutumisesta ei voitu
232 tehdä täysin luotettavaa arviota.

233 Toimiston henkilöstö katsoi, että kaikkiaan 102 toimenpiteestä ja tavoitteesta yhteensä 51:n
234 voitiin katsoa toteutuneen täysin tai lähes täysin. 31 kohtaa oli toteutunut osittain, ja 9 kohtaa oli
235 jäänyt toteutumatta kokonaan tai lähes kokonaan. 11 tavoitteen/toimenpiteen toteutumisaste jäi
236 epäselväksi. Epäselvissä kohdissa arvioinnin vaikeus liittyi useimmiten siihen, että kohdan
237 toteutumisesta päävastuussa ovat järjestötoimijat, jolloin toteutumista ei tosiasiallisesti voida
238 arvioida ilman laajamittaista kartoitusta.

239 Pääpiirteittäin yhdenvertaisuusohjelman voidaan katsoa toteutuneen varsin hyvin, sillä sen eri
240 kohdista 82/102 on toteutunut joko kokonaan tai osittain. Erityisen hyvin on toteutunut
241 yliopiston tasa-arvotyöhön osallistuminen, TYYn toimijoiden työkyvystä huolehtiminen ja TYYn
242 osalta monikulttuurisuuden ja monikielisyyden huomioiminen. Selvästi parantamista on vielä
243 yliopiston saavutettavuudessa ja tasapuolisuussäännön noudattamisen käytäntöjen
244 selventämisessä.

245 Toteutumatta ovat jääneet seuraavat toimenpiteet/tavoitteet:

246 - TYY kartoittaa, miten laajasti sukupuolittuneisuutta käsittelevää opetusta on ja vaikuttaa siten,
247 että tätä opetusta olisi tarjolla kaikilla aloilla.

- 248 - TYYllä on yksinkertainen ja selkeä linjaus sukupuolipariteetin soveltamisesta
249 hallinnonopiskelijaedustajien valintaan
- 250 - Hallituksen ja edustajiston pöytäkirjoihin tehdään merkintä, mikäli sukupuolipariteettia ei
251 noudateta.
- 252 - Hankitaan opiskelijoiden käyttöön tietokone, jossa on valmiiksi asennetut apuohjelmat myös
253 näkö- ja kuulovammaisille. Laite voi olla lainattavissa TYYn kansliasta tai yliopiston kirjastosta.
254 Laitteita voi olla useampia ja ne voisivat olla kannettavia.
- 255 - Opintopsykologien resursseja lisätään.
- 256 - Kaikki kampusalueen kyltit ovat saavutettavia vuoteen 2016 mennessä.
- 257 - Järjestöjen edunvalvonnassa kiinnitetään huomiota opiskelutilojen esteettömyyteen.
- 258 - Ravintoloihin muodostetaan yhtenäiset jonotus- ja palautejärjestelmät.
- 259 - Tilojen esteettömyydestä tiedotetaan selkeiden opaskylttien avulla.
- 260 Toteutumatta jääneistä kohdista osa on sellaisia, joita TYY ei ole tarkoituksenmukaisin taho
261 toteuttamaan (kuten apuohjelmat sisältävän tietokoneen hankkiminen). Valtaosa kohdista
262 (kuten saavutettavan kyltityksen saaminen koko kampukselle ja TYYn tilojen esteettömyydestä
263 tiedottaminen opaskyltein), on kuitenkin sellaisia, että niiden toteutumista on syytä edistää
264 aktiivisesti myös jatkossa.